

Záróvizsga tételsor

**Gyógypedagógia (BA.) alapszakon
Tanulásban akadályozottak pedagógiája és Logopédia szakirányon tanuló
nappali és levelező tagozatos hallgatók számára**

**Ez a tételsor azokra a hallgatókra érvényes, akik tanulmányaikat
2010. szeptemberében, ill. ezután kezdték meg!**
(GAN és GAL esetében akiknél még nem volt szakirány választási lehetőség, az "A", illetve a
"B" Tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirány tételsorai érvényesek!)

A. tételsor

*mindkét szakirány számára közös tételek;
a vizsga első része; értéke a teljes vizsgajegy 50%-a*

A1.

A gyógypedagógia és a fogyatékoságtudomány kritériumai, felépítménye, tágabb és szűkebb értelmezése

A gyógypedagógia, mint tudomány kialakulása. A fogyatékoság általános megközelítése, fogalmának dimenziói (paradigmaváltás, orvosi-, és szociális modell) .

A gyógypedagógiai tevékenység definiálása, kategorizálása, a gyógypedagógus kompetenciái a gyógypedagógus feladatköre és tulajdonságai (a nyolc gyógypedagógiai résztevékenységre, szakirányra vonatkozó rövid összefoglalás) .

Esélyegyenlőség, hátrányos megkülönböztetés, pozitív diszkrimináció kérdései.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Gordosné Szabó Anna (2004): Bevezető általános gyógypedagógiai ismeretek. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.*
- *Dr. Illyés Sándor (szerk.) (2000): Gyógypedagógiai alapismeretek. ELTE-BGGYK. Budapest*
- *Kálmán Zs.-Könczei Gy.(2002): A Taigetosztól az esélyegyenlőségig. Osiris Kiadó, Budapest*
- *Mesterházi Zsuzsa (2001) A különtámogatást igénylő gyermekek szükségleteinek kielégítésére felkészült pedagógusok képzésének dilemmái. Educatio, 2. sz. 255-266.*
- *Mesterházi Zsuzsa (2001) A gyógypedagógiai nevelés, mint terápia. Iskolakultúra, 2. sz.*

A2.**A fogyatékossgal élő gyermekek intézményes nevelésének múltja, jelene, jövője hazánkban és külföldön**

A gyógypedagógiai ellátás tradíciói (történelmi korok fogyatékosok ellátása iránti lépései, intézkedések, kiemelkedő személyiségek a fogyatékosok nevelésének történetében).

Az intézményhálózat kialakulása a különböző fogyatékosági típusok ellátásában, különös tekintettel az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében .

A gyógypedagógiai hatásrendszer, törvényi és intézményi háttér. A jelenlegi intézményhálózat (EGYMI, Egységes Pedagógiai Szakszolgálatok).

A különleges bánásmódot igénylő gyerekek a „2011. évi CXCV. köznevelési törvény” rendelkezései alapján.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Illyés Sándor (szerk.) (2000): A magyar gyógypedagógia hagyományai és alapfogalmai. In: Illyés Sándor : Gyógypedagógiai alapismeretek. ELTE-BGGYFK. Budapest. p.15-38.*
- *Gordosné Szabó Anna (2000): A gyógypedagógiai iskoláztatás fejlődése. In: Illyés Sándor (szerk.): Gyógypedagógiai alapismeretek. ELTE-BGGYFK. Budapest. p.331-356.*
- *Gordosné Szabó Anna (2004): Bevezető általános gyógypedagógiai ismeretek. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest*

A3.**Az iskolai munka működésének belső és külső szabályozói**

Törvényi szintű szabályozók. (esélyegyenlőségi-, gyermekvédelmi-, szociális-, köznevelési törvény).

A tantervek történeti áttekintése.

Intézményi szintű szabályozás. (NAT, irányelvek, kerettanterv, alapító okirat, pedagógiai program,).

A tervezés folyamata, lépései: tanévre, témakörre, tanórára.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció fogalma, tartalma.

Az egyéni fejlesztés dokumentumai.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- Hunyady-M.Nádasi (2004): *Pedagógiai tervezés. Comenius Bt.*
- Illyés Sándor (szerk.)(2000): *Gyógypedagógiai alapismeretek. ELTE BGGYFK,Bp.*
- Mesterházi Zsuzsa (2004): *A gyógypedagógiai folyamatról. In: Gordosné Szabó Anna (szerk.) Gyógyító pedagógia. Nevelés és terápia. Medicina Könyvkiadó, Bp.*
- Pukánszky-Németh (1996): *Neveléstörténet. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.*
- 1991. évi LXIV. törvény *A gyermekek jogairól*
- 1997. évi XXXI. törvény *A gyermekek védelméről*
- 2003. évi CXXV törvény *Az egyenlő bánásmódról*
- 2011. évi CXC. törvény *A nemzeti köznevelésről*
- 32/2012. EMMI rendelet *A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról*
- 110/2012. Korm. rendelet *A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról*
- 2-3 helyi tanterv megismerése

A4.**A társadalmi integráció, fogyatékossgal élők jelenléte a munkaerőpiacon**

A társadalmi integrációt befolyásoló emberjogi mozgalmak, szervezetek, dokumentumok.

Az önálló életvitel mozgalom kialakulása, szemlélete és hatásai nemzetközi és hazai szinten.

A fogyatékossgal élő lakosság demográfiai sajátosságai Magyarországon, és nemzetközi kitekintéssel .

Fogyatékossgal élő fiatalok pályaeorientációja.

A középfokú képzést biztosító ellátórendszer.

Jövőkép, elhelyezkedési lehetőségek a munkaerőpiacon.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- Bánfalvy Csaba (2000): *Fogyatékossg és szociális hátrány*. In: Illyés Sándor (szerk.): *Gyógypedagógiai alapismeretek*. BGGYTF. Budapest. p. 81-115.
- Bánfalvy Csaba (2005): *A fogyatékos emberek és a munka világ*. Szakképzési Szemle. 2., p. 180-193.
- Bathó Edit és Fejes József Balázs (2013): *Többségi, hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű 8. évfolyamos tanulók jövőképe*. Iskolakultúra, 23. 7–8. sz. 3–16.
- Gere Ilona-Szellő János (szerk.) (2007): *Foglalkozási rehabilitáció*. Budapest: FSZEK.
- Gyulavári Tamás (szerk.) (2004): *Az európai unió szociális dimenziója*. Budapest: Szociális és családügyi minisztérium. OFA Kht., Budapest.,
- 10/2006. (II.16.) Ogy határozat az Új Országos Fogyatékosügyi Programról (konceptiója, alapelvek)
- Csányi Zsuzsanna - Jásper Éva - Sipos Anna (2007): *Támogatott foglalkoztatás szolgáltatás módszertani kézikönyv*. Fogyatékos emberek a nyílt munkaerőpiacon. Budapest: Salva Vita Alapítvány, Fekete Sas.
- *Európai Szociális Karta I-II. (fogyatékos népességre vonatkozó dekrétumok)*
- *Madridi Nyilatkozat 2003.*
- *A 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről (SNI tanuló középfokú képzésre vonatkozó tartalom, speciális szakiskolák)*
- *2011. évi népszámlálási fogyatékos lakosságra vonatkozó adatok értelmezése*

A5.**Az együttműködés lehetőségei a gyógypedagógiában, integráció és inklúzió**

A sajátos nevelési igény fogalma, megközelítései, kategóriarendszere.

Az integráció történeti alapjai, az integrált nevelés hazai és külföldi tapasztalatai, jogi háttere és pedagógiai feltételei. Az integráció alapelvei, integrációs modellek és megvalósulási formák. Együttműködési formák pedagógusok körében, együttműködés szakszolgálatokkal (TKVSZRB, Nevelési Tanácsadó, EGYMI).

Gyógypedagógiai és többségi pedagógiai kompetenciák az integrációban.

Az integráció és inklúzió összehasonlítása elméleti és gyakorlati szempontból.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- Csányi Yvonne (szerk. 1993.): *Együttnevelés – Speciális igényű tanulók az iskolában. (Az integrált fejlesztés lehetőségei) Altern füzetek 5. IFA Bp.*
- Réthy Endréné: *Integráció, inklúzió Európában. In: Bábosik István, Torgyik Judit (szerk.): Pedagógusmesterség az Európai Unióban. Budapest: Eötvös Kiadó 2007. 217-234.*
- Andrásy Ildikó: *A sajátos nevelési igényről - nemzetközi összehasonlítás In: Fejlesztő pedagógia, 18. 2007. 50-72.*
- Bod - Gallai - Mózes - Topolánszky – Zsindely (2003): *Segítő szakemberek és a szülők kapcsolata. In: Fejlesztő Pedagógia, 2003/1. 56-62.*
- Csányi Yvonne: *Új utak és törekvések a sajátos igényű személyek oktatása terén az OECD szakmapolitikájában és ennek néhány hazai vonatkozása In: Fejlesztő pedagógia, 19. 1. 2008. 28-32.*
- Kálmán Zsófia: *A szülő és a szakember együttműködésének buktatói. In: Kálmán – Könczei György (2002): A Taigetosztól az esélyegyenlőségig. Osiris Kiadó, Budapest, 407-421.*
- Kőpatakiné Mészáros Mária: *Elfogadás - befogadás - társadalmi integráció: nemzetközi tapasztalatok - hazai gyakorlatok In: Fejlesztő pedagógia, 18. 6. 2007. 43-50.*
- Mesterházi Zsuzsa (szerk.): *Inkluzív nevelés: Kézikönyv a szakértői bizottságok működéséhez. 2008. SuliNova : Educatio*
- Pető Ildikó-Endre Katalin: *Az inklúzió és a Warnock Jelentések (1978, 2005) In: Iskolakultúra, 18. 5-6. 2008. 112-122.*
- Petránné Képes Gizella: *Sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelése az óvodában In: Fókusz, 8. 2006. 38-44.*
- Csányi Yvonne: *A speciális nevelési szükségletű gyermekek és fiatalok integrált nevelése-oktatása. In: Illyés Sándor (szerk.): Gyógypedagógiai alapismeretek. ELTE-BGGYFK. Budapest. p.379-408.*

A6.**A tanulási képességek fejlesztése**

A tanulás értelmezése biológiai, pszichológiai, pedagógiai, gyógypedagógiai szempontból.

Az iskolai tanulás eredményességét befolyásoló tényezők rendszere (családi és iskolai környezeti hatások).

A motiváció, képesség és készség értelmezése.

A tanulási képesség és az intelligencia értelmezése, összehasonlítása.

A képesség és teljesítmény kapcsolata.

A tanulási képesség mérése és fejlesztése, tanulásdiagnosztikai eljárások

A tanulási képesség fejlődésének zavarai

Tanulási típusok, stílusok.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- Balogh László 2000. *Tanulási stratégiák és stílusok a fejlesztés pszichológiai alapjai.* Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó.
- Csikos Csaba 2007. *Metakogníció.* Műszaki kiadó. 75-92., 117-128.
- Falus Iván 2003. *Didaktika.* Nemzeti Tankönyvkiadó. 9-15. fejezet
- Gaál Éva 2000. *A tanulásban akadályozott gyermekek az óvodában és az általános iskolában.* In: Illyés S. *Gyógypedagógiai alapismeretek.* ELTE BGGYFK.
- Horváth Miklós 2008. *A szabad tanulás hazai adaptációja.* In: Szabó Ákosné *Tanulmányok a tanulásban akadályozottak pedagógiája és határtudományai köréből.* *Educatio.* 225-231.
- Józsa Krisztián–Fazekasné Fenyvesi Margit 2007. *Tanulásban akadályozott gyermekek tanulási motivációja.* *Iskolakultúra Online* 1. szám 76-92.
- Kerékgyártó Éva–Kőrösi Kálmánné 2005. *A tanulás tanítása, tanulása. Szokásrendszerek, tanulási technikák kialakítása, fejlesztése 1-4. osztályban.* Komárom-Esztergom Megyei Ö. P. <http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=letoltes-korosi-tanulas>
- M. Nádasi Mária 2001. *Adaptivitás az oktatásban.* ELTE Eötvös Kiadó. Bp.
- Papp Gabriella 2003. *Tanulói kooperáció a tanulásban akadályozott gyermekek integrált oktatásában.* *Gyógypedagógiai Szemle XXXI,* 3. szám. 161-169.
- Réthy Endréné 2008. *A tanítás-tanulás hatékony szervezése.* http://www.nyeomszsz.org/orszavak/dokumentumok/rethyne_tanulmany_reszlet.doc

A7.**A kognitív képességek fejlesztése**

A tanulási képesség definiálása, felépítése.

Az emberi megismerés fejlődése. Főbb elméleti megközelítések. Piaget kognitív fejlődéselmélete.

A kognitív képesség összetevői (rutinok, készségek, motívumok).

A kognitív képesség dimenziói, alaplételei.

A kognitív folyamatok mozgásának irányítása. (absztrahálás, strukturálás, transzferálás, kombinálás).

Az érzékelés, az észlelés, a figyelem, az emlékezet fejlesztésének területei, típusfeladatok.

Kognitív fejlesztő terápiák.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- Cole, M. és Cole, S. (2003): *Fejlődéslélektan*. Osiris Kiadó. Budapest.
- Csapó Benő (2003): *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Bp.
- Engelbrecht-Weigert (1999): *Hogyan akadályozzuk meg a tanulási akadályok kialakulását? avagy Nem jelenthet akadályt a tanulási akadály!* BGGYTF, Bp.
- Mesterházi (1998): *A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése* BGGYTF, Bp. p. 153-172
- Valett, Robert E. (1996): *A tanulási zavarok terápiája*. ELTE BGGYF
- Csikos Csaba: *Metakogníció a tanulásban és a tanításban*. Iskolakultúra, 2004/2, 3-11.
- F. Földi Rita (2005): *Tanulási zavart okozó funkciózavarok differenciál-diagnosztikája, neuropszichológiai eljárások*. Fejlesztő Pedagógia, 2005/1, 5-12.
- Gyarmathy Éva: *Tanulási zavarok azonosítása és kezelése az óvodában és az iskolában*. Új Pedagógiai Szemle, 1998/11, 68-76.
- Oroszlány Péter (2005): *Tanulásmódszertan*. Metódus-Tan, Bp.

A8.**A motoros képességek fejlesztése**

A mozgásfejlődés értelmezése, a mozgás fejlődésének szakaszai.

A motoros képesség fogalma.

Nehézségek a pszichomotoros fejlődés során. A diagnosztikus megfigyelés lehetőségei, területei, formái, szempontjai.

Ügyetlenség, balkezesség, laterális dominancia.

A nagymozgás, a finommotorika, az egyensúly és a grafomotorium fejlesztése.

Mozgásfejlesztés tanórai keretek között.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Farmosi István (2011): Mozgásfejlődés. Dialóg Campus Kiadó. Budapest-Pécs.*
- *Huba Judit (2010): A pszichomotoros fejlesztés gyakorlati kézikönyve. Logopédia Kiadó.*
- *Mesterházi (1998): A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése BGGYTF, Bp. p. 199-204*
- *Valet, Robert E. (1996): A tanulási zavarok terápiája. ELTE BGGYF*
- *Hirtz, Peter – Hotz, Arturo – Ludwig, Gudrun (2004): Mozgáskompetenciák, egyensúlyozás. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs*
- *Balázné Szűcs Judit - Porkolábné Balogh Katalin - Szaitzné Gregorits Anna (szerk.) 2009: Komplex prevenciós óvodai program. Kudarac nélkül az iskolában. Trefort Kiadó.*
- *Póth Éva (2003): Mozgásfejlesztés. Az összerendezett, harmonikus nagymozgások kialakítása In: Tölgyszéki Papp Gyuláné (szerk.) A tanulási nehézségek kezelése. Logopédia Kiadó, Bp.*
- *Raskoványiné Babochai Edit: A testséma kialakításának, a térbeli, síkbeli tájékozódás fejlesztésének egy lehetséges módja óvodás korban. In: Fejlesztő Pedagógia 2007/3-4. p. 20-31.*

A9.**A szociális képességek fejlesztése**

A szociális képesség, szociális kompetencia fogalma, fejlődése a szocializációs folyamatban és szintereken.

A szociális képességek fejlesztésének célja, szociális képességek és iskolai beválás.

A szociális képességek diagnosztikus eljárásai.

A szociális képességrendszer fejlesztése (szociális kommunikáció, szociális érdekérvényesítés, stb.).

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- ~~Nagy József (2002): A XXI. századi nevelés. Osiris Kiadó, Budapest. 4-8 éves életkorban.~~
- ~~Mozaik Kiadó, Szeged - József (2006): A szociális fejlesztés~~
- Nagy József (2010): *A szociális kompetencia fejlődés segítésének alapjai (IV. fejezet)*. In: Nagy J.: *Új pedagógiai kultúra*. Mozaik Kiadó, Szeged.
- Zsolnai Anikó (1995): *A szociális kompetencia fejlődése gyermekkorban*. In: *Új Pedagógiai Szemle*, 1995/1. 68-74.
- Zsolnai Anikó (1998): *A szociális kompetencia fejlettsége serdülőkorban*. In: *Magyar Pedagógia*, 1998/3. 187-210.
- Zsolnai Anikó - Kasik László (szerk., 2010): *A szociális kompetencia fejlesztésének elméleti és gyakorlati alapjai*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

A10.**A kommunikációs képességek fejlesztése**

A kommunikáció fogalma, a kommunikációs képességek, a kommunikatív kompetencia fogalma.

A kommunikáció modelljei, a kommunikatív viselkedések kategorizálási lehetőségei.

A kommunikatív képességek fejlesztése a Nemzeti Alaptanterv és az Irányelvek dokumentum előírásai alapján.

A kommunikáció fejlettségét meghatározó folyamatok, a kommunikációs képességek fejlesztése.

A kommunikációs képességek fejlettségének jelentősége az iskolai teljesítmény alakulása tekintetében.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Rosengren, Karl Erik: Kommunikáció (5. kiadás). Typotex, Budapest, 2008.*
- *Tamás Katalin: Nonverbális terápia – verbális fejlődés. In: Fejlesztő pedagógia: pedagógiai szakfolyóirat, ISSN 0866-2495, 2008. (19. évf.) 2. sz. 32-36. old.*
- *Tengeri Éva, Zajdó Krisztina: Tanulásban akadályozott tanulók kommunikatív képességeinek fejlesztése iskolai tanórán kívüli foglalkozások keretében. In: Szöllősy Éva, Prax Levente, Hoss Alexandra (szerk.) Találkozások az anyanyelvi nevelésben: 2013. Pécs: Pécsi Tudományegyetem Nyelvtudományi Doktori Iskola, 2013. pp. 297-307. Letölthető innen: <http://nyelvtud.btk.pte.hu/hirek/111> (a Konferenciakötet szóra kattintva)*
- *Raffai Jenő: Megfogantam, tehát vagyok: párbeszéd a babával az anyaméhben (2., javított kiadás). Press Publica, Budapest, 2000.*
- *Pléh Csaba (2006): A gyermeknyelv. In: Kiefer Ferenc (szerk.): Magyar nyelv, Budapest: Akadémiai Kiadó, p. 753-781.*

A.11.**A korai fejlesztés jelentősége és módszertana**

A családközpontú koragyermekkorai intervenció fogalma. Az intervencióban részt vevő szakemberek, intézmények.

A család szerepe a korai fejlesztésben, partnerség, kommunikáció.

Diagnosztikai eljárások: orvosi, pszichológiai, gyógypedagógiai.

A mozgás, a látás, a hallás fejlődése és vizsgálatuk.

A kognitív fejlődés és vizsgálata.

A beszéd fejlődése és vizsgálata.

A magatartás, a viselkedés, a szocializáció fejlődése és vizsgálatuk.

A családközpontú koragyermekkorai intervencióban alkalmazott terápiák. A fejlesztő otthoni környezet kialakítása

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Cole, Michael. – R. Cole, Sheila: Fejlődéslélektan. Bp., Osiris Tankönyvkiadó, 2003.*
- *Czeizel Barbara: A koragyermekkorai intervenció múltja, jelene és remélt jövője. In: Gyógypedagógiai Szemle. 2009/2-3.*
- *Csanádi (1998): Bevezetés a korai fejlesztés témaköreibe. Comenius Bt.*
- *Dr. Katona Ferenc(2001): „Az öntudat újraébredése”. Medicina Könyvkiadó Rt,Bp.*
- *Lannert Judit: A korai intervenciók intézményrendszer hazai működése. Vezetői összefoglaló. www.tarki-tudok.hu/file/korint/korint_2009.pdf*

A.12.**A számolási képesség zavara: a diszkalkulia**

A számoláshoz szükséges képességek.

A diszkalkulia fogalma, és okai.

A diszkalkulia tünetei, vizsgálata.

A diszkalkulia kezelésének menete, a prevenció és a fejlesztés lehetőségei és eszköztára.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Dékány, J. (1999). Kézikönyv a diszkalkulia felismeréséhez és terápiájához. Budapest: Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola.*
- *Márkus, A. (1998). Számolási zavarok a neuropszichológia szemszögéből. Fejlesztő Pedagógia, 3-15.*
- *Márkus, A. (2000). A matematikai képességek zavarai. In Illyés S. (szerk.), Gyógypedagógiai alapismeretek (pp. 279-308). Budapest: ELTE, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar.*
- *Mesterházi Zsuzsa (szerk) (1999): Diszkalkuliáról-pedagógusoknak. BGGYTF*
- *<http://kognit.edpsy.u-szeged.hu/numlab/dizskalkulia/>*
- *<http://dyscalculiaport.blogspot.hu/2011/07/dizskalkulai-diagnosztika.html>*

A13.**Az olvasás és az írás zavara: a diszlexia és a diszgráfia**

Az olvasás-írás megtanulásához szükséges képességek.

A diszlexia meghatározása, neurobiológiai háttere, okai, tünetcsoportjai.

A diszlexia veszélyeztettség fogalma, tünetei, vizsgálata és ellátása.

A diszlexia prevenciójának és reedukációjának módszerei és eszközei.

A diszgráfia fogalma, tünetei, kezelésének lehetőségei és módszerei.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Meixner Ildikó (19995): A diszlexia prevenció és reedukáció módszere. BGGyF. Budapest*
- *Gyarmathy Éva: A tanulási zavarok szindróma a szakirodalomban*
<http://www.diszlexia.hu/Tzcikk1.htm>
- *Gyarmathy Éva: Tanulási zavarok azonosítása és kezelése az óvodában és iskolában*
<http://www.diszlexia.hu/Tzcikk2.htm>
- *Csépe Valéria (2000): Az olvasás és írásképesség zavarai. In: Gyógypedagógiai alapismeretek. ELTE Bárczi Gusztáv Főiskolai Kar*
- *Csépe V. (2012): Nem minden olvasási zavar diszlexia, Tanítás-tanulás 9: (8) 5.*
- *Csépe V. (2008): Az olvasás. In.: Csépe V. – Győri M. – Ragó A.: Általános pszichológia 3.: Nyelv – tudat - gondolkodás. Osiris Kiadó, Budapest. 155-178.*
- <http://www.diszlexia.hu/>
- <http://www.diszlexia.info/szakirodalom.htm>

A.14.**A gyógypedagógiai tanácsadás - kiemelten a szakirányhoz kapcsolódó jellegzetességek**

A tanácsadás szintjei és szakemberszükségletei.

Tanácsadás és konzultáció az iskolában, a szakszolgálatok intézményeiben és egyéb területeken.

A tanácsadáshoz fűződő kompetenciahatárok és szakmai kompetenciakövetelmények.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Bagdy Emőke: Pszichoterápia, tanácsadás, szupervízió, coaching – azonosság és különbség. In. Kulcsár Éva (szerk.): Tanácsadás és terápia. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. 2009.*
- *Fonyó Ilona (szerk.): Fejezetek a konzultáció pszichológiájának témaköréből. BGGyTF, Budapest, 2000. 6. fejezet – A konzultációs kapcsolat kiépítése 7. fejezet – A konzultációs kapcsolat keretében végzett munka*
- *Fonyó Ilona (2004): A konzultáció (counseling) és a gyógypedagógia. In: Gordosné Szabó Anna (szerk.): Gyógyító pedagógia. Nevelés és terápia. Medicina Könyvkiadó Rt., Budapest. 109-113.*
- *Pálhegyi Ferenc: Dinamikus összefüggések a gyógypedagógiai pszichológiában. In Pálhegyi Ferenc (szerk.) A gyógypedagógiai pszichológia elméleti problémái. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 1987.*
- *T. B. Gutkin – M. J. Curtis: Az iskolai konzultáció elmélete és technikái. Iskolapszichológia 10. ELTE 2005.*

B. tételsorok

*a vizsga második része; értéke a teljes vizsgajegy 50%-a;
a vizsga végső eredményének meghatározásakor két jegy közé eső eredmény esetén a B.
tételsorra kapott osztályzat a döntő*

LOGOPÉDIA SZAKIRÁNY**B.1.****A logopédia, mint önálló diszciplína**

A logopédia fogalmának értelmezése

A logopédia magyarországi és nemzetközi kialakulása

A logopédia segédtudományai és azok szerepe a logopédia, mint önálló tudomány kialakulásában és fejlődésében

A logopédiai tevékenység alkotóelemei

A szülő, gondviselő szerepe a logopédiai ellátásban

A komplex logopédiai ellátás elemei

A ciklizált fejlesztés rehabilitációs folyamata

A logopédiai fejlesztés alapelvei

A Logopédusok Etikai Kódexe

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Salné Lengyel M.. (szerk.) (2004). Logopédia. OM, Sulinova Kht.p. 29-33.*
- *Torda Á. (2000): Beszédhibás gyermekek az óvodában és az iskolában. In: Illyés S. (szerk.) Gyógypedagógiai alapismeretek, Budapest, BGGYTF, 573–601.*
- *Kovács E. (szerk.) (1970): Logopédiai jegyzet I. Budapest, Tankönyvkiadó, 5–12.*
- *Gyógypedagógiai lexikon. (2001) (szerk: Mesterházi Zsuzsa) ELTE BGGYTF, Bp.,*

B.2.**A logopédus tevékenysége a közoktatásban**

A 2011. évi köznevelési törvény szabályozása a logopédiai tevékenység rendszerben

A 2013. évi EMMI rendelettel jelentkező változások

A logopédus cél- és feladatrendszere, kompetenciái, személyisége

A logopédus adminisztrációs feladatai

Az ellátásban részt vevő közoktatási intézmények rendszere

A szegregált és integrált ellátás kérdései

A logopédiai ellátás személyi és tárgyi feltételrendszere

A logopédus potenciális szerepe a team munkában

A logopédiai pszichodiagnosztikai vizsgálatok célja, módszerei és eredményeinek értelmezése

A pszichodiagnosztika szerepe a diagnózis felállításában

A komplex logopédiai vizsgálatok elemei

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről (pedagógiai szakszolgálat, logopédiai ellátásra vonatkozó)*
- *15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről*
- *326/2013. (VIII.30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről*
- *Fehérvé Kovács Zsuzsa (2004): Fejlesztődiagnosztika a logopédiában. In: Gordosné Szabó Anna (szerk.): Gyógyító pedagógia. Nevelés és terápia. Medicina Könyvkiadó, Budapest, 541–558.*
- *V. Kovács Emőke (2004): Integráció a logopédiában, különös tekintettel a diszlexiásokra. 369-385.*
- *Fehérvé Kovács Zsuzsa (2009): A beszédzavarok logopédiai rehabilitációjáról. In: Fejlesztőpedagógia. 2009/1. 39-47.*

B.3.**A hangképzés**

A beszéd folyamat

A beszédképző szervek leírása és működése

A hangállások és a hangindítás típusai

A magyar beszédhangok állománya

A magánhangzók és mássalhangzók artikulációs, akusztikai jellemzése

A magánhangzó és mássalhangzó törvények

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Palotás Gábor (1990): A beszédhibák kórtana. In: Göllesz Viktor (szerk.): Gyógypedagógiai kórtan. Budapest, Tankönyvkiadó 335-426. o.*
- *Gósy Mária (2009): A beszédészlelés és a beszédmegértés zavarai. Budapest,*
- *Kassai Ilona: A magyar beszédhangok állománya. www.tankonyvtar.hu*
- *Molnár József(1973): A magyar beszédhangok atlasza. Tankönyvkiadó. Budapest*
- *Subosits István(1982): A beszédpedagógia alapjai. Tankönyvkiadó. Budapest*

B.4.**A beszédészlelés és beszédmegértés felmérése a logopédiai diagnosztikában, valamint fejlesztésének jelentősége a terápia során**

A beszédészlelés és a beszédértés fogalmai, mechanizmusa

A beszédészlelés szerepe, jelentősége a nyelvi fejlődésben

A GMP-diagnosztika célja

A beszédfeldolgozás zavarai

A beszédhanghallás fejlesztésének lehetőségei

A beszédészlelés és kapcsolódó részfolyamatok fejlesztésének lehetőségei

A beszédmegértés fejlesztésének jelentősége, a fejlesztés lehetőségei

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- Gósy Mária: *GMP diagnosztika: a beszédészlelés és a beszédmegértés folyamatának vizsgálata, fejlesztési javaslatok.* Nikol Kkt., Budapest, 2006.
- Gósy Mária: *Beszédészlelési és beszédmegértési zavarok az anyanyelv-elsajátításban.* Nikol Kkt. Budapest. 2007.
- Gósy Mária – Horváth Viktória: *Beszédfeldolgozási folyamatok összefüggései gyermekkorban.* Magyar Nyelvőr. 130/4. 2006. pp. 470-481.
- Kuhn Gabriella: *A beszédészlelés fejlesztése óvodásoknál és kisiskolásoknál.* In: *Iskolapszichológia* 20. szám 1991. pp. 7-48.
- Macher Mónika: *A beszédészlelés és beszédmegértés vizsgálata tanulásban akadályozott gyermekek körében.* In: Lengyel Zsolt, Navracsics Judit (szerk.): *Tanulmányok a mentális lexikonról.: Nyelvelsajátítás - beszédprodukció - beszédpercepció.* Budapest: Tinta Könyvkiadó, 2009. pp. 311-325. (Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához; 92.)
- Odránné Kalina Krisztina: *Játékos foglalkozások a beszédészlelés fejlesztésére.* Nikol Kkt. Bp. 2005.

B.5.**A beszédfolyamatosság zavarainak diagnosztikája és terápiája**

A nem-folyékony beszéd fogalma, a nem-folyékony beszéddel kezelt betegcsoportok összetételében bekövetkező változások a XX-XXI. század során.

A dadogás értelmezése, elméleti megközelítési lehetőségei, etiológiája

A dadogás jellemzői, formája, kórtana és tünetei

A dadogás vizsgálata

A dadogás terápiája: korcsoportok közti differenciálás, pszichológus bevonása

A kommunikáció szerkezetének megváltozása nem-folyékony beszéd esetén.

A terapeutikus beavatkozás formái és módszerei dadogóknál.

A hadarás értelmezése, elméleti megközelítési lehetőségei, etiológiája

A hadarás jellemzői, formája, kórtana és tünetei.

A hadarás vizsgálata.

A hadarás megelőzése.

A hadarás terápiája.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Dr. Juhász Ágnes (2003): Logopédiai vizsgálatok kézikönyve. Logopédia Kiadó KKT., Budapest*
- *Lajos Péter (2009): Dadogásról mindenkinek. Pont Kiadó, Budapest*
- *Feketéné Gacsó Mária: A dadogás és kezelésének sajátosságai serdülőkorban. In: Szakoktatás, 2004. (54. sz.) 10. sz. 34-38. old.*
- *Klaniczay Sára (2001): A gyermekkori dadogásról. Logopédiai Kiadó, Budapest,*
- *Molnárné Bogáth Réka: A dadogás komplex művészetterápiás programjának hatékonyságvizsgálata. Fejlesztő Pedagógia, 2011. 3. sz. - p. 37-41.*
- *Vassné dr. Kovács Emőke (2011): A hadarás. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, Vassné dr. Kovács Emőke (2011): Szemelvények a hadarás témaköréből. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest,*
- *Vékássy László (2001): A dadogó komplex kezelése – nyolc éves kortól. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest,*

B.6.**A beszéd- és nyelvfejlődési zavarok felismerése és ellátása**

A fejlődési diszfázia fogalma

A nyelvi megkésettség fogalma, felismerése és a fejlesztés módjai

A szűrés szerepe a nyelvi megkésettség felismerésében

A beszéd- és nyelvfejlődési zavarhoz fűződő fogalmak rendszere, a tipológia kérdései

A specifikus nyelvi zavar (SLI) diagnosztikájához fűződő kérdések, viták, álláspontok

Az SLI felismerése és ellátása

Különbféle iskolákhoz fűződő ellátási módok ismertetése

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Dr. Juhász Ágnes (2003): Logopédiai vizsgálatok kézikönyve. Logopédia Kiadó KKT., Budapest*
- *Pléh Csaba, Kas Bence és Lukács Ágnes (2008): A nyelvi fejlődés zavarai. In: Kállay J., Bende I., Karádi K., Racsmány M. (szerk.): Bevezetés a neuropszichológiába. Bp: Medicina. Letölthető: http://www.nytud.hu/oszt/neuro/kasb/publ/plehetal_a%20nyelvi%20fejloedes%20zavarai.pdf*
- *Gerebenné Várbió Katalin (szerk.): Fejlődési diszfázia. Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, Budapest.*
- *Bittera Tiborné (1991): A megkésett beszédfejlődés terápiaja. Tankönyvkiadó, Budapest,*

B.7.**Artikulációs és fonológiai zavarok felismerése és ellátása**

Az artikulációs zavar fogalma és ismérvei

Az artikulációs zavar vizsgálata

Az artikulációs zavar kezelésének menete, a kezelés fázisai

A fonológiai zavar fogalma

A fonológiai sémák felismerésének menete a gyermeki beszédben

A fonológiai zavarok kezelése, a kezelés lépései, felépítése

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Dr. Juhász Ágnes (2003): Logopédiai vizsgálatok kézikönyve. Logopédia Kiadó KKT., Budapest*
- *Montágh Imre - Montághné Reiner Nelli - Vinczéné Bíró Etelka: Gyakori beszédhibák a gyermekkorban. Holnap Kiadó Kft., Budapest. 2011.*
- *Montágh Imre – Seper Jenő – Vincze Tamásné: A gyakori beszédhibák (6. kiadás). Tankönyvkiadó, Budapest. 1984.*
- *Sebestyén Éva: A 3-6 éves kori fonológiai fejlődés kronológiai mintázat a magyarban. Open Art, Budapest, 2006.*
- *Gósy Mária: Fonetika, a beszéd tudománya. Osiris Kiadó, Budapest. 2004.*

B.8.**Az orrhangzós beszéd diagnosztizálása és ellátása**

Az orrhangzós beszéd fogalma, típusai (nyílt, zárt, kevert orrhangzósság)

Az orrhangzós beszéd organikus és funkcionális okai

Az ajak- és szápadhasadék, velopharyngealis insufficiencia (VPI; szájpadelégtelenség) diagnózisa

Az orrhangzós beszéd vizsgálata

A VPI orvosi ellátása

A műtét előtti, műtét utáni logopédiai beavatkozás fázisai, módszerei, tartalmi

A VPI logopédiai kezelése, szakaszai, követelményei

A nyílt orrhangzós beszéd terápiájának eszközrendszere

A korai fejlesztés menete

Kooperáció, team munka a VPI komplex kezelésében

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Dr. Juhász Ágnes (2003): Logopédiai vizsgálatok kézikönyve. Logopédia Kiadó KKT., Budapest*
- *R. Becker és munkatársai: Ajak- és szápadhasadékös kisgyermekek korai fejlesztése. ELTE- BGGYK*
- *Gerebenné Várbió Katalin (1992): Az orrhangzós beszéd javítása. Országos Pedagógiai Intézet, Budapest,*
- *H. Wulf (1993): Ajak- és szápadhasadékös gyermekek logopédiai gyakorlatai. ELTE- BGGYK Fonetikai és Logopédiai Tanszék, Budapest.*
- *V. Kovács E. (2004): Az orrhangzós beszéd. In: Salné L. M. (szerk.): Logopédia. OM Sulinova.*

B.9.**Az afázia diagnosztikája és terápiája**

A neurolingvisztika tudománya

A nyelvi képesség agyi leképeződése (elméletek, agyi területek)

A szerzett nyelvi zavar

A szerzett nyelvi zavart magyarázó elméletek

Az afázia kórképe, kognitív képességek alakulása afáziás kórképekben

Az afázia vizsgálata

Az afázia logopédiai terápiája, terápiás módszerek

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- Bánréti Z. (1999) (szerk.). *Nyelvi struktúrák és az agy*, Budapest: Corvina Kiadó
- Cseh Katalin – Hegyi Ágnes (1995): *Gyakorlatok az afázia kognitív nyelvi terápiájához*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- Csépe V. (2005), *Kognitív fejlődés-neuropszichológia*, Gondolat, Budapest, 10. fejezet: Nyelvi zavarok 362.
- Erdélyi Andrea (2005): *Nézd a kezem! Egyszerű gesztusjelek gyűjteménye*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- Eva Maria Engl - Dr. Anneliese Kotten - Ingeborg Ohlendorf - Elfi Poser (1990): *Gyakorlatok az afázia terápiájához*. Budapest, Medicina
- Hegyi Ágnes (1995): *Afáziaterápiák. Javaslat az afázia kognitív nyelvi terápiájára*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- Krasznárné Erdős Felícia - Feketéné Gacsó Mária (2005) (szerk.): *Tanulmányok az afázia témaköréből*. Eötvös József Könyv- és Lapkiadó Bt.

B.10.**Hangképzési zavarok és kezelésük a gyermekkorban**

A gége felépítése, működése és funkciói

Légzéstípusok folyamata

A foniátria. A fonációs zavar meghatározása és típusai működés illetve kóreredet szerint

A hangképzési zavarok meghatározása, csoportosítása

A legfontosabb organikus és funkcionális kórképek

A hangbeteg vizsgálata

A gyermekkori hangképzési zavarok tünetei

A gyermekkori diszfóniák típusai. Veleszületett és organikus kórképek.

A gyermek hangterápiák jellemzői, a terápiás folyamat főbb lépései

A különböző terápiás módszerek bemutatása

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Dr. Juhász Ágnes (2003): Logopédiai vizsgálatok kézikönyve. Logopédia Kiadó KKT., Budapest*
- *Evemarie Haupt (2006): Hangterápia – Elméletben és gyakorlatban. Holnap Kiadó*
- *Frint T.(1993): Hangrehabilitáció, hangterápia. Nemzeti Tankönyvkiadó.*
- *Jancsóné Aranyossy Emőke (1999): A gyermekkori dysphonia kezelése. Medicina.*
- *Kiefer Gábor: Rekedtség. Foniátria – a hangképzés és zavarai. Golden Book Kiadó. Budapest 1995.*

B.11.**Genetikai kórképpel rendelkező ellátandók logopédiai kezelése**

A genetikai kórkép fogalma

A genetikai kórképek orvosi diagnózisa és ellátásuk lehetőségei

A logopédiai kezelés szerepe és menete egyes, gyakran megjelenő genetikai kórképek esetében (Down szindróma, Törekény/Fragilis X szindróma, Huntington kór, Williams szindróma, stb.)

A team munka szerepe a genetikai sérültek és környezetük ellátásában, megsegítésében

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- Lukács Ágnes, Pléh Csaba (2004.) *Pragmatikai képességek egy különleges fejlődési zavar, a Williams szindróma esetén. Általános Nyelvészeti Tanulmányok, XX, 163–193.*
- Lezcano, Asución - Troncaso, Maria Viktoria: *A Down-kórosok nyelvhasználatának értékelése és a fejlesztés lehetőségei. Gyógypedagógiai Szemle, 1999. (27. évf.) 3. sz. 187-196. old.*
- Kocsis Alajos (1996): *Beszámoló az V. Nemzetközi Fragilis X konferenciáról. Esőember 1996. I. évf. 2-3. szám*
- Szabad János (2006): *A vitustánc, avagy a Huntington-kór gyógyításának új lehetősége. Természet világa: természettudományi közlöny, 2006. (137. évf.) 534-538. o.*
- Urbán Zsolt - Fekete György - Urbán Emese - Urbánné Deres Judit: *Williams-szindróma: kognitív profil és fejlesztési lehetőségek. Gyógypedagógiai Szemle, 1997. (25. évf.) 2. sz. 81-87. old.*

B.12.**A logopédiai tevékenységet kiegészítő terápiás módszerek alkalmazása**

A gyermekterápiák sajátosságai

A játék szerepe a beszédfejlesztésben, logopédiai terápiákban

A játékterápiák szakmai kompetencia követelményei, nem módszer-specifikus gyermekterápiák

A bábterápia

A bábelőadás gyermekek általi megalkotásának terápiás hatása, az alkotásban rejlő gyógypedagógiai-logopédiai fejlesztési lehetőségek

A meseterápia

A drámaterápia

A rajzterápia

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Petzold, Hilarion – Ramin, Gabriele (1998): Gyermekpszichoterápiák. Osiris Könyvkiadó, Budapest.*
- *Sándor Éva (2006): Fejlesztés művészetével. Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar.*
- *Horváthné Fülep Éva (2003): Báb Játék Bábjáték: Szöveggyűjtemény a korszerű pedagógiai bábjáték és a művészi bábjáték köréből. Didakt Kft., Debrecen,*
- *Korbai Hajnal (szerk.) (2010): Lotilko szárnyai. Terápiás történetek és mesék traumát átélt gyerekeknek. L'Harmattan Kiadó – Mosoly Alapítvány, Budapest,*
- *Boldizsár Ildikó (2010): Meseterápia. Magvető Kiadó, Budapest,*

B.13.**A felnőtt népesség logopédiai ellátása**

A felnőttkori nyelvi és beszédzavarok általános jellemzői

A felnőttkori logopédiai ellátás jogszabályi és intézményi háttere

A nyelvi zavarok (afázia) jellemzői, etiológiája, tünetei. A diagnosztika és a terápia alapjai

Az artikulációs zavarok (dizarthria) jellemzői, etiológiája, tünetei. A diagnosztika és a terápia alapjai

A hangképzési zavarok (diszfónia) jellemzői, etiológiája, tünetei. A diagnosztika és a terápia alapjai

A nyelészavarok (diszfágia) jellemzői, etiológiája, tünetei. A diagnosztika és a terápia alapjai

A beszédtechnika

Az időskor logopédiai problémái. Okok és tünetek, a megsegítés lehetőségei

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Eva Maria Engl - Dr. Anneliese Kotten - Ingeborg Ohlendorf - Elfi Poser (1990): Gyakorlatok az afázia terápiájához. Budapest, Medicina*
- *Horváth M. Szabolcs (2005). Agnózia - az észlelés és a felismerés kudarca (neurológiai megközelítés). Radnai Kiadó.*
- *Mészáros Krisztina, Hacki Tamás, Varga Zsuzsa (2005). Az oropharyngealis dysphagia komplex kezelése. LAM (Lege Artis Medicinæ) - 2005;15(4) 289–293*
- *Montágh Imre (2009). Tiszta beszéd. Holnap Kiadó, Budapest*
- *Vecsey Katalin (1995): Dysarthria. Szöveggyűjtemény. BGGYTF, Bp.*

B14.**A multikulturalitás hatása a logopédiai diagnosztikus és terápiás szemléletre**

A multikulturalitás fogalma

A multikulturalitás Magyarországon és Európában, a migráció fényében

A multikulturális nevelés kihívásai

Multikulturalizmus és fogyatékoság

A nyelvi különbség és a nyelvi zavar fogalmai, azok összehasonlítása

A nyelvi hátrány fogalma, és annak kialakulása

A logopédiai diagnózis felállításának lépései multikulturális háttérű ellátandó esetén

A nyelvjárások ismeretének hatása a logopédiai diagnosztikai és terápiás folyamatra

A logopédiai kezelés kezdeményezése és lefolyásának vezetése multikulturális háttérű ellátandó személy esetén

A két és többnyelvűség hatása a diagnosztikus és terápiás szemléletre

A tolmács útján történő diagnózis-felállítás és esetvezetés szabályai és jellemzői.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Az 1993. évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól, illetve a 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól*
- *Alcalde, Jose Eugenio Abajo (2008.): Cigány gyerekek az iskolában. Nyitott Könyvműhely, Budapest.*
- *Kiss Jenő (szerk.) (2003): Magyar dialektológia. Osiris Kiadó, Budapest,*
- *Réger Zita (1986): Utak a nyelvhez. Nyelvi szocializáció - nyelvi hátrány. Akadémiai Kiadó, Budapest.*
- *Torgyik Judit – Karlovitz János Tibor (2006): Multikulturális nevelés. Bölcsész Konzorcium. Budapest, Letölthető innen: <http://www.uni-miskolc.hu/~btntud/multikult.pdf>*
- *Zajdó Krisztina: A siket gyermekek bimodális kétnyelvűi oktatásának alapvető szükségességéről és előnyeiről. Hungarológiai Évkönyv, 12, 303-314. 2011. Letölthető innen: http://epa.oszk.hu/02200/02287/00012/pdf/Hungarologiai_Evkonyv_12_303-314.*

B. tételsorok

*a vizsga második része; értéke a teljes vizsgajegy 50%-a;
a vizsga végső eredményének meghatározásakor két jegy közé eső eredmény esetén a B
tételsorra kapott osztályzat a döntő*

Tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirány**B.1.****A tanulásban akadályozott gyermekek**

A tanulási problémák/korlátok csoportosítása, az egyes csoportok bemutatása, definiálása.

A tanulásban akadályozottság és az enyhén értelmi fogyatékoság fogalmának viszonya.

A tanulásban akadályozott tanulók képességeinek rövid bemutatása.

A tanulásban akadályozott tanulók általános – és középfokú iskolai oktatásának lehetséges formái.

A tanulásban akadályozott tanulók esélyegyenlőségének társadalmi vetületű kérdései.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Mesterházi Zsuzsa (1998): A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése. BGGYTF. Budapest. p.215-224.*
- *Englbrecht, A.-Weigert, H. (1996): Hogyan akadályozzuk meg a tanulási akadályok kialakulását? avagy Nem jelenthet akadályt a tanulási akadály! BGGYTF. Budapest.*
- *Gaál Éva (2000): A tanulásban akadályozott gyermekek az óvodában és az iskolában. In: Illyés Sándor (szerk.) Gyógypedagógiai alapismeretek. ELTE-BGGYFK. Budapest. p.429-460.*
- *Józsa Krisztián-Fazekasné Fenyvesi Margit (2006): A DIFER programcsomag alkalmazási lehetősége tanulásban akadályozott gyermekeknél I. – II. In: Gyógypedagógiai Szemle 2006/2, 3*
- *Józsa Krisztián – Fazekasné Fenyvesi Margit: Tanulásban akadályozott gyermekek tanulási motivációja. In: Tanulmányok a tanulásban akadályozottak pedagógiája és határtudományai köréből. Sulinova.Budapes.2008. 157-180. o.*

B.2.**Tanulásban akadályozottak pedagógiája és pedagógiai diagnosztikája**

A tanulásban akadályozott gyermek fejlődésének sajátosságai a fejleszthetőség, és a nevelhetőség szempontjából.

A pedagógiai diagnosztika fogalma, fajtái, módszerei, az alapvető iskolai teljesítmények vizsgálata tanulásban akadályozott gyermekeknél.

A tanulás és tanításszervezés a tanulásban akadályozott gyermekeknél, a tanulási folyamat irányításának lehetőségei, új elemek a tanulás segítésében, differenciálás, korszerű pedagógiai módszerek.

A beiskolázás szervezeti háttere, pedagógiai feladatok, az iskolaérettség kritériumai és vizsgálata.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Báthory Zoltán (1992): Tanulók, iskolák – különbségek. Egy differenciális tanításelmélet vázlata – Tankönyvkiadó Bp. 25-71., 175-208.*
- *Engelbrecht-Weigert (1999): Hogyan akadályozzuk meg a tanulási akadályok kialakulását? ELTE, Budapest. 48-66.*
- *Gereben Ferencné (2004): Diagnosztika és gyógypedagógia In: Gordosné Szabó Anna (szerk): Gyógyító pedagógia Medicina Kiadó, Budapest. 87-104.*
- *Józsa Krisztián–Fazekasné Fenyvesi Margit (2006): A DIFER programcsomag alkalmazási lehetősége tanulásban akadályozott gyermekeknél I. – II. In: Gyógypedagógiai Szemle 2006/2, 3.*
- *Balázsné Szűcs Judit –Porkolábné Balogh Katalin–Szaitzné Gregorits Anna (2009): Komplex Prevenciós Óvodai Program. Trefort, Bp.*
- *Nagyné dr. Réz Ilona–Mészáros Andrea: A diagnosztikus protokollok egységes alkalmazásának koncepciója*
- *Lakatos Katalin: Az iskolaéretlenség szűrése az állapot- és mozgásvizsgáló teszttel. Az iskolaéretlenség korai tünetei és az iskolaérettségi vizsgálat. Új Pedagógiai Szemle 2003/3.*

B.3.**Az olvasás-írás, és a magyar nyelv és irodalom tanítása tanulásban akadályozott tanulók esetében**

Az anyanyelvi nevelés elvei és feladatai (kulcskompetencia, NAT).

Az olvasás és írás pszichológiai alapjai, az olvasási képesség fejlődése.

Az olvasás- és írástanítás lehetséges módszerei - kiemelve a Meixner – módszer.

A tanulásban akadályozott tanulók olvasási képességeit befolyásoló tényezők, a szövegértő olvasás, az olvasási stratégiák.

A funkcionális analfabetizmus társadalmi szintű következményei.

A nyelvtan, és a helyesírás tanításának módszertani alapjai.

A fogalmazás és az irodalmi művek tanítása.

Követelmények a felső tagozaton.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- Józsa Krisztián (szerk., 2006): *Az olvasási képesség fejlődése és fejlesztése*. Dinasztia Tankönyvkiadó, Budapest.
- Tanítói kézikönyv. *Magyar nyelv és irodalom (1. o.)*
https://etananyag.ofi.hu/uploads/learning_objects/2211/uncompressed/index.html#1
- Zsigmond István (2008): *Az értő olvasás fejlesztése*. Editura Ábel Kiadó. Kolozsvár.
- Steklács János : *Olvasási képesség, olvasási motiváció fejlesztése a metakognícióra épülő olvasásstratégiai programmal könyvtári, iskolán kívüli foglalkozásokon*.
http://olvasas.opkm.hu/Plugins/Interactive/Media/532/media/olvasasi_strategiak_steklacs.pdf
- Dr. Steklács János: *Olvasási stratégiák, szövegértő olvasás. Az olvasásértés tanítása és fejlesztése a stratégiai olvasásra épülő kísérleti fejlesztőprogramban*.
<http://rmpsz.ro/uploaded/tiny/files/magiszter/2006/osz/20.pdf>
- NAT és az Irányelvek
- Adamikné – Kálmánné – Kernya - H.Tóth: *Az anyanyelvi nevelés módszerei*. Csokonai V. M. Tanítóképző Főiskola és Móra F. Ifjúsági Könyvkiadó Rt.
- Adamikné Jászó Anna (2002): *Anyanyelvi nevelés az ábécétől az érettségiig*. Trezor, Budapest.
- Baloghné Zsoldos Julianna (1991): *A Nyelvi, Irodalmi és Kommunikációs Nevelés tantárgy-pedagógiája*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- B. Nagy Ágnes - Szépe György szerk (2005): *Anyanyelvi tanulmányok. Iskolakultúra*. Pécs.
- Fábrián – Gledura – Nagy - Zsolnai (1986): *Anyanyelvi tantárgypedagógia*. Tankönyvkiadó, Budapest.

B.4.**A történelem tanítása tanulásban akadályozottak esetében**

Az „Ember és társadalom” műveltségterület tartalma.

A történelemtanításhoz köthető kulcskompetenciák és fő fejlesztési területek.

Az orientációs képességek terén megjelenő nehézségek a történelem tanításában.

A kommunikációs képességek terén megjelenő nehézségek.

Az élménypedagógia, drámapedagógia alkalmazása a történelem tanításában.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Katona András – Sallai József (2002): A történelem tanítása. (Tantárgy-pedagógiai összefoglaló) Szerk.: Katona András. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.*
- *Szabolcs Ottó – Katona András (2006): Történelem tantárgy-pedagógiai olvasókönyv (Dokumentumok a történelemtanítás történetének és módszertanának tanulmányozásához). Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. (Egy fejezet behatóbb ismerete.)*
- *Katona András (2005): A történelem és állampolgári ismeretek tanulása. In: Tanuljunk, de hogyan!? Szerk.: Katona András, Ládi László és Victor András. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 42-73. l.*
- *Balázs Györgyné (1970): Korkép kialakítása a történelemoktatásban. Akadémiai Kiadó, Budapest (2. kiad. 1978.; 3. kiad. 1984.).*
- *Sávoly Mária (2004): A történelemoktatás erkölcsnevelő szerepéről, Mester és tanítvány 2004/1. szám.*
- *Knausz Imre (2001): Évszámokon innen és túl... Megújuló történelemtanítás. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.*

B.5.**A természetismeret és földrajz tanítása tanulásban akadályozottak esetében (6-8. osztályig)**

Az „Ember és környezete” műveltségterület.

Földünk és környezetünk műveltségterület.

A természetismeret tantárgy tartalmi követelményei a tanulásban akadályozott tanulók esetében.

A biológia, fizika, kémia és egészségnevelés tantárgy főbb tartalmi követelményei a tanulásban akadályozott tanulók esetében.

A tantárgyak oktatásának főbb módszertani kérdései.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *A tanulásban akadályozott tanulók általános iskolai tankönyvei (Környezetismeret, Természetismeret, Földrajz)*
- *Makádi M. (2005): Földönjáró - Módszertani kézikönyv gyakorló földrajztanárok és hallgatók részére 1.– 2. - Stiefel, Budapest. 200 p.*
- *Bodzsár Éva (2005): Kézikönyv a biológia tanítás módszertanához. Trefort Kiadó, Budapest.*
- *Dávid János (szerk., 1999): A környezetismeret tanításának módszertana. Dávid Oktatói és Kiadói Bt., Kaposvár.*
- *Falus Iván (szerk., 1998): Didaktika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.*
- *Ollé János – Szivák Judit (2006): Mód-Szer-Tár. OKKER, Budapest.*
- *Pethőné Nagy Csilla (2005): Módszertani kézikönyv. Korona Kiadó, Budapest*

B.6.**A matematika tanítása tanulásban akadályozottak esetében**

A matematikai gondolkodás alapjai, a gondolkodás fejlődése Piaget alapján.

A matematikatanítás célja, feladatai.

A matematikai kulcskompetencia, fő fejlesztési területek.

A matematika tanításának irányelvei a tanulásban akadályozott tanulók esetében.

A hét fő képességterület kiemelkedő fejlesztési feladatai a matematikatanítás szempontjából.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *NAT, kerettanterv, sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve*
- *C.Neményi Eszter: Útjelzők I-II. Tanítói kézikönyv.*
<http://old.tok.elte.hu/matek/utjelzo/cindex.html>
- *C. Neményi Eszter (1995): Tantárgypedagógiai füzetek - Matematika (Gondolkodási és megismerési módszerek, Nyitott mondatok).*
- *R.R. Skemp (2005): A matematikatanulás pszichológiája. Edge 2000 Kft. Budapest.*
- *C. Neményi Eszter (2013): „LEGYEN A MATEMATIKA MINDENKIÉ!” 25 ÉVE HALT MEG VARGA TAMÁS. Eötvös Loránd Tudományegyetem*
http://gyermekneveles.tok.elte.hu/1_szam/CNemenyi_matematika.pdf

B.7.**A terápiák alkalmazásának szerepe a tanulásban akadályozott tanulókkal folyó gyógypedagógiai munka során**

A terápiák helye a gyógypedagógiai munkában.

A játékterápia fogalma és alkalmazási lehetőségei.

A zeneterápia fogalma és alkalmazási lehetőségei.

A mozgásterápia fogalma és alkalmazási lehetőségei..

A különféle mozgásterápiás módszerek metodikája és általános jellemzői: Ayres-terápia, Alapozó Terápia, HRG, Dévény-módszer stb.

Egyéb terápiás lehetőségek: meseterápia, bábterápia.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Huba Judit (2010): A pszichomotoros fejlesztés gyakorlati kézikönyve. Logopédia Kiadó, Bp.*
- *Kokas Klára (1992): A zene felemeli a kezeimet. Akadémiai Kiadó, Budapest*
- *Lakatos Katalin (2005): Az állapot és mozgásvizsgáló teszt. HRG Alapítvány, Budapest*
- *Marton-Dévényi Éva: Az Alapozó Terápia elmélete és gyakorlata. In: Martonné Tamás Márta (szerk) Fejlesztő pedagógia. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. 2002. p. 32-66.*
- *Takács Bernadett(2001): Gyermek, játék, terápia. Okker Kiadó, Budapest*
- *Sófalvi Sándor (2009): A szenzomotoros integrációs terápiáról. Beszédjavító Intézet, Székesfehérvár.*

B.8.**A képzőművészeti kreatív tevékenység szerepe, lehetőségei a gyógypedagógus tanulásban akadályozott gyermekekkel végzett munkája során**

A vizuális megismerés, a vizualitás kapcsolata a többi tantárggyal.

A kreatív képességfejlesztés alapvető feladatkörei, a tanóra tervezésének módszertani sajátosságai.

Képző- és iparművészeti, népművészeti alkotások elemzése és helye a gyógypedagógiában.

Az élmény szerepe a képalkotásban.

Műhelymunkák, különböző anyagok és technikák alkalmazása a kifejezésben, és azok fejlesztő és terápiás hatása.

Az értékelés problémái, szakmai és pedagógiai kérdései.

Felkészülés, tervező munka.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Bálványos Huba (szerk.)(2000): A vizuális nevelés pedagógiája a 6-12 éves korosztályban. Balassi Kiadó, Budapest.*
- *Bálványos H. - Sánta L.(1997): A vizuális megismerés, a vizuális kommunikáció. Balassi Kiadó, Budapest.*
- *Sándor Éva (1995) Képzőművészeti pedagógiai terápia, Budapest, ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Kar*
- *Sándor Éva (2006): Fejlesztés művészettel. ELTE, BGGYFK*

B.9.**A tanulási esélyek társadalmi meghatározottsága, különös tekintettel a tanulásban akadályozottak populációjára**

A tanulásban akadályozottság fogalmának kialakulása, bevezetése a hazai szakterminológiába.

A tanulók szocio-kulturális és szocio-ökonomiai háttere, ennek lehetséges szerepe a tanulási problémák kialakulásában. A hátrányos helyzet fogalma.

A rejtett tanterv szerepe a tanulók iskolai teljesítményében.

A különleges bánásmódot igénylő gyermekek oktatásának-nevelésének főbb kérdései.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Bánfalvy Csaba (2006): Gyógypedagógiai szociológia. ELTE BGGYFK, Budapest.*
- *Meleg Csilla (szerk., 2003): Iskola és társadalom. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs.*
- *Mesterházi (1998): A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése BGGYTF, Bp.*
- *Falus Iván (szerk., 2000): Didaktika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.*
- *Réthy Endréné- Vámos Ágnes: Esélyegyenlőtlenség és méltányos pedagógia. (<http://mek.niif.hu/05400/05467/05467.pdf>).*

B.10.**Az orientációs képességek fejlesztése tanulásban akadályozott tanulókkal folyó gyógypedagógiai munka során**

Az orientáció, az orientációs képességek meghatározása. Az orientációs nevelés célja.

A téri orientáció fejlődése, sajátosságai.

A téri tájékozódás zavarai, diagnosztikus eljárások, fejlesztő módszerek, feladatok.

Az idői orientáció fejlődése, sajátosságai. Az időbeli tájékozódás zavarai, diagnosztikus eljárások, fejlesztő módszerek, feladatok.

A metakogníció fogalma, fejlesztésének szükségessége. Módszerek, eljárások.

Az orientációs képességfejlesztés megvalósulása az iskolai műveltségtartalmakban.

Lateralitás, balkezesség problémaköre.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Csala Istvánné Dr. Ranschburg Ágnes (2000): A kronológiai és topográfiai képesség fejlesztését szolgáló program 11-12 éves gyermekek számára. OKI PTK, Budapest.*
- *Csíkos Csaba: Metakogníció a tanulásban és a tanításban. Iskolakultúra, 2004/2, 3-11.*
- *Salamon Jenő (1999): A megismerő tevékenység fejlődéstana. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.*

B.11.**A család szerepe és helyzete a tanulásban akadályozott gyermek nevelésében**

A család hagyományos és speciális funkciója.

A demográfiai sajátosságok a tanulásban akadályozott tanulók szülői csoportjaiban.

A családi háttér megismerésének lehetőségei és formái.

Az együttműködés lehetőségei a szülő és a pedagógus között.

A team munka szerepe, fontossága. A konzultáció.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Bánfalvy Csaba(2004): Gyógypedagógiai szociológia, ELTE BGGYFK, Budapest*
- *Fonyó Ilona - Pajor András (szerk.) (2000): Fejezetek a konzultáció pszichológiájának témaköréből. ELTE GYFK, Budapest.*
- *Kálmán Zsófia – Könczei György (2002): A Taigetosztól az esélyegyenlőségig. Osiris Kiadó. Budapest. p. 363-497.*
- *Mesterházi Zsuzsa (szerk.) (2000): Gyógypedagógiai Lexikon. ELTE GYFK. Budapest. Szócikk: nevelés és fejlődés (p.132-134.), nevelés feltételei (p.134.), nevelhetőség (p.134-135.)*
- *Mittler, Peter (1997): A szülők és a szakemberek közti kapcsolat újragondolása. In: Zászkaliczky P. - Lechta, V. - Matuska O. (szerk.): A gyógypedagógia új útjai. Rendszerfejlesztés, tanácsadás, integráció BGGYTF, Budapest, 81-102.*

B.12.**A multikulturalitás hatása a tanulásban akadályozott tanulók iskolai keretek között történő nevelésére**

Kulturális sokszínűség és nevelés.

Multikulturális társadalom, multikulturális nevelés.

A multikulturalitás lehetséges területei az oktatásban (nemek, életkorok, nemzetiségek, fogyatékosok, földrajzi különbségek, társadalmi különbségek).

Nyelv, kultúra, iskola.

Kulturálisan érzékeny iskola.

Szemléletváltás: előítélettől toleranciáig.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Torgyik Judit – Karlovitz János Tibor: Multikulturális nevelés. Bölcsész Konzorcium. Budapest, 2006. Letölthető innen: <http://www.uni-miskolc.hu/~btntud/multikult.pdf>*
- *Karlovitz János Tibor: Mit tehetünk az előítéletek csökkentéséért? In: Nahalka István – Torgyik Judit (szerk.): Megközelítések. Roma gyerekek nevelésének egyes kérdései. Budapest: Eötvös József Könyvkiadó, 2004. 123–137. o.*
- *Sisák Gábor (szerk.) Nemzeti és etnikai kisebbségek Magyarországon a 20. század végén. Budapest: Osiris – MTA Kisebbségkutató Műhely. 2001.*
- *Világjáró – szempontok a multikulturális neveléshez. Integrációs Pedagógiai Műhely Füzetek 3. Educatio KHT. Budapest, 2008. Letölthető innen: www.sulinovadatbank.hu/letoltes.php?d_id=19418*

B.13.**A pedagógiai szakszolgálatok hazai rendszere, működésének jellemzői**

A nevelési tanácsadás kialakulása, változásai és jelenlegi rendszere.

A tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs tevékenység.

Egyéb szakszolgálati intézmények főbb tevékenységének és ellátási körének bemutatása: korai fejlesztés, gyógytestnevelés, fejlesztő felkészítés, logopédiai ellátás, pályaválasztási tanácsadás, tehetségfejlesztés, konduktív pedagógia, óvoda- és iskolapszichológia.

Kompetenciák, a team munka jellegzetességei.

Diagnosztizálás és fejlesztés/terápia jellegzetességei a pedagógiai szakszolgálat intézményeiben.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- *Dr. Szakács Katalin: A nevelési tanácsadók helyzete és szerepe a tanulási és más zavarok megoldásában*
http://www.oktatasikerekasztal.hu/hattertanulmanyok/06/szakacsnevelési_tanacsadok.pdf
- *EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről*
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1300015.EMM
- *Pedagógiai szakszolgálat*
https://hu.wikipedia.org/wiki/Pedag%C3%B3giai_szakszol%C3%A1lat
- *Horányi A.-Hoffmann G.-Kósáné O.V.(1991): Nevelési tanácsadás és iskolapszichológia*
- *A szakértői bizottság tevékenységére kifejlesztett protokoll (2014)*
https://www.educatio.hu/pub_bin/download/tamop342b/szakteruleti_protokoll_konzultacio/Szakertoi_bizottsag_szakteruleti_protokoll.pdf

B.14.**A gyógypedagógiai tanácsadás**

A tanácsadás szintjei és szakemberszükségletei

Tanácsadás az iskolában, a szakszolgálatok intézményeiben és egyéb területeken

A tanácsadáshoz fűződő kompetenciahatárok és szakmai kompetenciakövetelmények

Tanácsadás, konzultáció.

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- Bagdy Emőke: *Pszichoterápia, tanácsadás, supervízió, coaching – azonosság és különbség.* In: Kulcsár Éva (szerk.): *Tanácsadás és terápia.* ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. 2009.
- Fonyó Ilona (szerk.): *Fejezetek a konzultáció pszichológiájának témaköréből.* BGGyTF, Budapest, 2000. 6. fejezet – *A konzultációs kapcsolat kiépítése* 7. fejezet – *A konzultációs kapcsolat keretében végzett munka*
- Fonyó Ilona (2004): *A konzultáció (counseling) és a gyógypedagógia.* In: Gordosné Szabó Anna (szerk.): *Gyógyító pedagógia. Nevelés és terápia.* Medicina Könyvkiadó Rt., Budapest. 109-113.
- Pálhegyi Ferenc: *Dinamikus összefüggések a gyógypedagógiai pszichológiában.* In: Pálhegyi Ferenc (szerk.) *A gyógypedagógiai pszichológia elméleti problémái.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 1987.
- T. B. Gutkin – M. J. Curtis: *Az iskolai konzultáció elmélete és technikái.* *Iskolapszichológia* 10. ELTE 2005.